

א.ד.

4013

פרוטוקול מס. 108 / ד'

מישיבת ועדת הכספים

התקיימה ביום ד', י"ח בסיון, תשי"ט - 24.6.1959 בשעה 8.45

נ ו כ ח י ם

חברי הוועדה:
היו"ר י. גורי
י. אפרתי
י. בדר
א. בהיר
ש. דיין
א. הרצפלד
מ. חזני
א. כהן
נ. לויין
ז. סוזאייב
מ. קלמר
י. קרגמן
ח. רובין
י. רוקח

מוזמנים:

שר האוצר ל. אשכול
ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך והתרבות.
מר שטסל - מטעם משרד האוצר.
ד"ר קיטרון - מטעם משרד המשפטים

סדר-היום:

חלוקת הרזרבה של 250 אלף לירות לתמיכה
במוסדות חרבות, אמנות ומדע.
חשובות שר האוצר לשאלות חברי הוועדה.
משכורת השופטים.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

בוועדת הכספים קבענו מסורת טובה לעמוד בדין עם האוצר ולהוסיף על התקציב שנקבע לתמיכה במוסדות חרבות, אמנות ומדע, שהוא קטן באופן יחסי לתקציב ותופס מקום צנוע. השנה התקדמנו בשטח זה באופן יחסי יותר מאשר בשנים הקודמות. ועדת החינוך קיימה ארבע ישיבות ממושכות על נושא זה. דחינו את הסיכומים עד שוועדת החינוך חסיים את הפרשה. במצב הנוכחי, לא כל-כך לכלכל מדיניות נבונה.

עמדתי בקשר הדוק עם משרד החינוך אשר מכיר את מצב המוסדות. התזכירים שקבלנו מונחים גם בתיקי משרד החינוך. יש מגע עם המוסדות. מידה מסוימת של בקיאות רכשתי גם אני במשך השנים. גם הופיעו משלחות של המוסד על יסוד זה הוכנה רשימה. רשימה זו שימשה נושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

כאשר הבאתי את התקציב הודעתי, שהוועדה החליטה להכניס רזרבה של 250 אלף לירות, וועדת הכספים תחלק רזרבה זו מתוך קשר עם משרד החינוך והתרבות ועם האוצר ותוך מגע עם ועדת החינוך והתרבות. לא במקרה נקטתי מרמינולוגיה זו. ועדת החינוך חובעת לעצמה סמכויות יותר רחבות בענין זה. ויניח על מידת הסמכות שמעניקים לוועדות, ואינני מכניס ראשי לזיכוח זה. אני לאי התקנון והנוהל שנתגבש בכנסת במשך השנים, הסמכות של חלוקת הרזרבה הכללית היא בידי שר האוצר, והוא מביא חלוקה זו לידיעת ועדת הכספים. ויש רזרבות שחלוקתן היא בסמכותה הבלעדית של ועדת הכספים.

היו"ר י. גורי -

ביסוד הצעה זו הונחו כמה עקרונות. בשלב העליון של הסולם נמצאים מוסדות שבלי עזרה מהירה עלולים להתמוטט - ויש מוסדות כאלה. מסתבר שבהתאם להיקף הפעולה של המוסד, העזרה צריכה להיות לא רק מהירה אלא באופן יחסי ליכולת שלנו היא צריכה לתפוס מקום יותר בולט בחלוקת האמצעים. אחר כך יש שלב ביניים של מוסדות שהם זקוקים וראויים לעזרה, אבל לא באותה מידה כמו המוסדות אשר בשלב העליון. הללו יכולים להתקיים, ולו היו לנו אמצעים יותר גדולים היינו יכולים להיטיב עמם. יש גם מוסדות שלא הופיעו ברשימה, מהם שלא פנו ומהם שפנו והם מקבלים את התמיכה מהרשימה היסודית. אלה הם קווי המדיניות שהדריכו את משרד החינוך והתרבות ואותי בעיבוד החומר.

המלצות ועדת החינוך והתרבות הגיעו אלי רק אמש. הוועדה מציעה להוסיף למספר מוסדות את התוספות הבאות על אלו שישנן ברשימה הזו: לאוניברסיטה בתל-אביב - 25,000 לירות; לאוניברסיטת בר-אילן - 25,000 לירות; לבית-הספר "בצלאל" - 5,000 לירות; לאקדמיה למוסיקה בתל-אביב - 5,000 לירות; למכון ז'בוטינסקי - 7,500 לירות; למוסד הרב קוק - 6,000 לירות.

ד"ר אבידור: יש סעיף מיוחד בחקציב משרד החינוך הנקרא "כינוס היצירה העברית", שם מופיע סכום של 19,000 לירות המתחלק שווה בשווה בין מוסד ביאליק ומוסד הרב קוק.

היו"ר י. גורי: כן מציעה הוועדה להעניק לגנזך 3,000 לירות ולמכון פבזנר - 2,000 לירות. הוועדה מציעה להוסיף לסעיף "קרן בית הנשיא" - 5,000 לירות. בסך הכל - 83,500 לירות.

את הרזרבה העומדת לרשות השר מציעה הוועדה להעמיד על 3,000 לירות, היינו להקטינה ב- 35,000 לירות; כן מציעה הוועדה את ההפחתות הבאות: מתיאטרון "אוגל" להפחית 2,500 לירות ולהעמיד את הסעיף רק על 5,000 לירות; מהתיאטרון "הקאמרי" להפחית 4,000 לירות ולהעמיד את הסעיף על 11,000 לירות; מהאקדמיה ללשון להפחית 15,000 לירות ומהאקדמיה למוסיקה להפחית 7,000 לירות; מאגודת הסופרים להפחית 20,000 לירות. ההפחתות מסתכמות בסכום של 83,500 לירות.

אמרתי ליושבת ראש ועדת החינוך שלא אתמוך בהצעות הללו ברובן המכריע. ועדת הכספים תשמע את הנימוקים בעד ונגד וכן תשמע את הסברי משרד החינוך. לא מן הנמנע שתשמענה הצעות נוספות.

תוך קשר הדוק עם משרד החינוך עיבדנו את הרשימה, ויותר מאשר לי יש חלק למשרד החינוך והתרבות ברשימה מבחינת ההכרה והידע של מצב המוסדות.

מ. חזני: היקשתי רשות דיבור להצעה. אם הצעתי לא תתקבל - אבקש

רשות לקחת חלק בוויכוח. המדובר בסכום שאינו גדול יחסית ומתחלק בין 24 סעיפים, בין 24 נצרכים שבעיני כל אחד זה עולם ומלואו. ועדת הכספים איננה יכולה להיכנס לפרטי ההצעה ולצרכים של עשרים וארבעה מוסדות. אין לנו זמן לכך, וגם איננו בקיאים בסוגיה במידה מספקת. לעומת זאת, יש ועדת חינוך העוסקת כל ימות השנה בבעיות אלו והיא בקיאה בפרטי הדברים. עד כמה ששמעתי, ועדה זו הקדישה לנושא זה ארבע ישיבות, היא ניפחה את החומר ולבסוף הגיעה למסקנות, תוך שיקול מדויק ותוך כדי ידיעת מצבם של המוסדות.

מאחר וועדת החינוך הקדישה לענין זה זמן רב, תוך ידיעה יותר טובה ויסודית מאשר שלנו - ואנו נעשה זאת בצורה שטחית ומקרית - אני מציע לקבל את המלצות ועדת החינוך והתרבות ולא להיכנס לדיון.

היו"ר י. גורי: ועדת הכספים קיבלה סמכות לדון בענין זה. הכנסת לא התכוונה למסור סמכות זו לוועדת החינוך והתרבות. אני מבקש את חבר-הכנסת חזני לא להיחפז. אולי בקצה הישיבה הוא יוכל להציע הצעתו. לא הורדתי את ההצעה, אבל יבוא מועדה לאחר שנחליף דברים.

מ. קלמר: קראתי את חליפת המכתבים בין הרב זבין מהאנציקלופדיה התלמודית והשר לפיה הובטחה למפעל תוספת.

ד"ר אבידור: הסכום מופיע בסעיף 21 - הקצבות למוסדות תרבות תורנית.

ד"ר אבידור: רצוני להקדים הערות כלליות אחדות להסברים על הצעת החלוקה. מדי שנה בשנה מעוררת שאלת חלוקת התמיכות למוסדות חינוך קשיים רבים במשרד. אנו מקדישים זמן רב לענין זה כיוון שכל שנה מתווספות בקשות ואלה המקבלים מבקשים תוספת, ואילו הסכום העומד לחלוקה הוא קטן. אבל לא רק זאת, יש גם קושי נוסף - אי אפשר לקבוע מפתח מכני לחלוקה לא רק לגבי מוסדות מסוגים שונים אלא גם לגבי מוסדות מאותו סוג. קבענו לעצמנו הנחיות יסודיות ללליות, ואנו מוכרחים להיות גמישים.

עמדה לפנינו השאלה: האם לבחור את המוסדות החשובים ביותר והמבטיחים ביותר ולהם לתת את הסכומים הגדולים כדי שיעלו את הרמה, או האם לקחת את המעט ולחלקו בין מוסדות רבים. אנו נאלצים ללכת לפי השיטה השנייה. מצד אחד, אנו רוצים לתמוך במוסדות שיש להם תפקיד ארצי או אזורי ולא מקומי, אבל אנו מוכרחים להתחשב בבקשות של ישובי עולים. לדוגמה: במדינת ישראל יש עשרות מוזיאונים ציבוריים. מצד אחד, אנו בוחרים את 3-4 הגדולים בארץ שהם בירושלים, תל-אביב, חיפה ועין-חרוד ונותנים להם הקצבה, ומצד שני - אנו נותנים הקצבות צנועות למוזיאונים קטנים בבא-שבע, צפת או אשקלון.

אנו בודקים בקפדנות את התקציבים והמאזנים של כל המוסדות המבקשים, כי לפעמים יש ומוסד הוא חשוב וגדול אבל תקציבו מאוזן, ויש מוסדות קצת פחות חשובים, אבל ללא תמיכה הם ייאלצו לסגור את שעריהם.

אנו משתדלים לקבוע עקרון שהכספים יהיו מיועדים לציווד, החזקה ולא למבנים. עתה אעבור על הרשימה ואשתדל לנמק כל סעיף וסעיף.

אנו מציעים הקצבה שווה לאוניברסיטה בתל-אביב ולאוניברסיטת בר-אילן, באשר הן שוות הן מבחינת מספר התלמידים והן מבחינת היקף התקציב. בכל אחת מהן לומדים 360 סטודנטים והתקציב מגיע ל-700,000 לירות לשנה. בית-הספר למשפט וכלכלה קיבל אשתקד סכום של 65,000 לירות וסכום זה שמור לו גם השנה בסעיף אחר. אנו מחכים רק להגשת התקציב בקשר למיזוג עם האוניברסיטה בירושלים. אי-אפשר לתת הקצבה באופן מכני לפי מספר התלמידים. תלמיד למשפטים עולה פחות מאלף לירות ואילו תלמיד בבית-ספר לרפואה עולה 15,000 לירות. באוניברסיטה בר-אילן רוב התלמידים לומדים בפקולטות למדעי הרוח והחברה, וההוצאות אינן כל-כך גדולות. באוניברסיטה מחצית הסטודנטים לומדים בפקולטה למדי הטבע ומדעים מדויקים. את כל ההקצבה אוכל בית-הספר לרפואה שם לומדים 750 סטודנטים, כולל רוקחות ורפואת שניים. המצב הכספי של האוניברסיטה והטכניון הוא הרבה יותר חמור מאשר מצבן של אוניברסיטת בר-אילן או האוניברסיטה בתל-אביב.

אנו מצטערים שאנו יכולים להעניק לתזמורת הקצבה צנועה. תקציבה של האופרה הוא יותר קטן משל התזמורת ולה אנו נותנים הגדלה ניכרת כי אנו יודעים שההקצבה שלנו עלולה להציל את האופרה ממצב חמור. עד כה קיבלה האופרה 10,000 לירות, ועכשיו היא תקבל 30,000 יחד.

מוזיאונים: למוזיאון "בצלאל" נתנו סכום יותר גדול כי הוא המוזיאון הלאומי. מוזיאון תל-אביב יקבל יחד סכום של 10,000 לירות וסכום דומה יקבל המוזיאון בעין חרוד. מוזיאון עין-חרוד הוא במצב קשה וזקוק לתמיכה יותר גדולה, אבל הוא זקוק למבנים.

בית-הספר לאמנות "בצלאל" מקבל סיוע משלושה משרדי ממשלה, כי הוא בית-ספר לאמנות ולאומנות. הוא מקבל הקצבות גם ממשרד העבודה וממשרד המסחר והתעשייה.

לתיאטרון "אהל" ו"הקמארי" מצאנו לנכון להגדיל את התמיכה לא רק מפני ש"הבימה" קיבלה תוספת ניכרת, אלא מאחר שזה ארבע שנים שההקצבות הן באוחו הגובה, ואילו התקציבים של שני התיאטרונים גדלו במידה רבה.

בית גורדון - לפי המלצה של ועדת הכספים ניתנה כאן תוספת. מוסד זה איננו רק מוזיאון אלא נעשית שם עבודה מדעית ברמה אוניברסיטאית.

הגדלנו את התמיכה לבית שטורמן כיוון שמצבו הוא חמור והוא עומד בפני סגירה. זהו מוזיאון לידיעת הארץ.

היו"ר ג. גורי: לא מן הנמנע שתבוא הצעה להוסיף סכום מסוים לבית-שטורמן.

ד"ר אבידור:

ועדת החינוך והתרבות הציעה להוסיף סכום כתמיכה לגנזך היהדות הדתית. במדינת ישראל יש עשרות ארכיאונים ממדרגה ראשונה. כולם מבקשים תמיכה לגנזכים. עד לפני ארבע שנים נתנו תמיכה לארכיון העבודה של הסתדרות העובדים. על הגנזכים ממונה משרד ראש הממשלה, ויכולנו לטעון שיש להפנות את הבקשות למשרד זה. אנו מחשיבים את הארכיונים שמספרם הוא רב. אבל כשם שצריך לחת תמיכה לספריות ולפי שעה איננו עושים זאת, כך אמרנו שתבוא גם שעתם של הארכיונים.

בית-טרומפלדור ומכון ז'בוטינסקי אינם רק ארכיונים; להם יש גם ערכים מוזיאליים.

קרן בית הנשיא - זהו אחד המפעלים המבורכים שיסדה רעיית הנשיא. הוא מספק ספריות לבתי-הספר בישובי עולים. יש כבר 600 ספריות ומתקבלות תרומות ממקורות שונים. אנו משתתפים בחלוקה.

אקדמיה ללשון - האקדמיה עברה לבנין חדש והוצאות גדלו. יש עבודה רבה המחכה לצוותות.

אקדמיות למוסיקה - לשני המוסדות יש אותו מספר של תלמידים, אבל הבדיקה הוכיחה שתקציבה של האקדמיה למוסיקה בתל-אביב הוא פחות או יותר מאוזן, בעוד שלאקדמיה למוסיקה בירושלים יש גרעון, ואם לא נושיט כאן עזרה המוסד יתמוטט. בירושלים מצב ההורים השולחים את ילדיהם ללמוד באקדמיה הוא ירוד מבחינה כלכלית. שכר הלימוד בתל-אביב מכסה פחות את יותר את ההוצאות. נוסף לכך, האקדמיה למוסיקה בירושלים נכנסה לבנין חדש ויש לה הוצאות יותר גדולות. בתל-אביב עומדים לגשת לבנין בנין מתאים לאקדמיה, וכאשר תסתיים הבניה יגדלו הצרכים.

הקונגרס העולמי למדעי היהדות - יש השתתפות של האוניברסיטה והסוכנות היהודית.

הקצבות למוסדות חרבות תורנית - ההקצבה לאנציקלופדיה התלמודית תבוא מסעיף זה.

אגודת הסופרים - הסיוע הוא למפעלים של אגודת הסופרים. הדרישה היא לסכום הרבה יותר גדול.

הברית העברית העולמית - הממשלה החליטה לסייע לפעולה של הפצת הלשון העברית בארצות הגולה. משרד החינוך והתרבות שלח נציגים למוסד המנהל. אנו מוצאים לנכון לסייע להם, ולו גם באופן סמלי.

רזרבה לרשות השר - הצענו רזרבה זו באשר רבו הבקשות ואנו עדיין בודקים אותן. יעברו שבועות עד שנסיים את הבדיקה. משום כך אנו מבקשים להשאיר לנו רזרבה מתאימה.

היו"ר י. גורי: קבלנו משלחות של אגודת הסופרים ושמענו הסברים. יש גם תזכיר בכתב על הפעולות והצרכים.

האקדמיה ללשון הגישה תקציב בכמה וריאנטים. כדי לתת את המינימום שהמוסד יוכל להתקיים ולפתח את פעולתו - זה מיעוט שבמיעוט. לכך ההצעה של ועדת החינוך להקטין את הסכום היא מוזרה.

היינו צריכים לבקר במוזיאון בעין-חרוד. אילו ביקרנו - אני בטוח שכל חברי ועדת הכספים, ללא הרדל מהלגה, היו רואים בזה מפעל מפואר. אני חייב לציין את חבר-הכנסת לשעבר ^{3/5} אשר השקיע עמל רב והקים מפעל שאפשר להתברך ולהתפאר בו. התמיכה שלנו צריכה להיות בפרופורציה כזו שיהיה לה ערך. סכום זה הוא מיעוט שבמיעוט כדי לחת תמיכה למוסד. יש להם גם קשיי מימון בקשר לבניה, אבל זה פרק בפני עצמו.

ביוון שבאה הצעה להוסיף סכום לקרן בית הנשיא - אציע מודוס-ויוונדי כדי להימנע מוויכוח מביב לענין זה.

כאן לא מופיע מוסד הראוי לתמיכה - בית לוחמי הגטאות. משרד החינוך והתרבות טוען שחלק מהסכום הכולל שהוא מעביר לצרכי "יד ושם" צריך להיות מופרש גם לבית לוחמי הגטאות. טענת המשרד היא, שבו ברגע ומכניסים תמיכה יגיעה - פותחים פתח לתביעות נוספות של מפעלים חשובים בשדה זה וגולשים להחומים אחרים. ברור שאנו צריכים לדאוג שבית זה יקבל את התמיכה. שמעתי

היו"ר י. גורי -

שכאילו נוצרו מסיבות חדשות המאפשרות שהמעוות יבוא על תיקונו. אחרת הייתי מציע להכניס סכום ישיר ברשימה.

מסתבר שהרשימה טעונה עיון. יתכן שהיינו מיטיבים לעשות לו בחנו את הרשימה בוועדת משנה, ואם אפשר יהיה לסכם שם ללא חילוקי-דעות - ניחא. אם לאו - אפשר להביא את הרשימה לוועדת הכספים להצבעה ללא ויכוח.

מאחר ושר האוצר צריך להשיב עתה על שאלות נפסיק בנקודה זו.

תשובות שר האוצר ושאלות חברי הוועדה

מ. קלמר: קראתי בעתונות ששוררים יחסי עבודת מתוחים בין מנהלי העבודה והפועלים במפעל החמרים והדשנים החימיים. מאחר והמדובר במפעל ממשלתי - אני מבקש ששר האוצר ימנה ועדה שתבדוק את המצב ותמסור דו"ח בנדון.

שר האוצר ל. אשכול: קבלנו היום הודעה האומרת שנקבע סדר העבודה של הכנסת במשך השבועות הקרובים עם ציון החוקים שאפשר להביא. בינתיים יש לי ענין רציני שצריך לעבור את שלבי הדיונים בכנסת, ואני מבקש את עזרתכם בנדון, וכוונתי לענין קו הנפט אילת-חיפה. אנו עוסקים בכך כבר שנה-שנתיים והענין צריך לצאת לפועל. הדבר כרוך בזכויות קונצסיוניות, והוא נמשך זמן רב. עם סיומו של ההסכם אנו צריכים לקבל כ-20 מיליון דולר, המהווים חלק מהתקציב. ההסכם הוא ארוך והכנתו תימשך עוד כשבועיים, אבל חמצית ממנו אפשר להגיש בימים הקרובים. חשבנו שנסיים את המשא והמתן עוד החודש, אבל לא הצלחנו בכך. החפזון איננו רצוי.

א. בהיר: ועדת הכספים מאוחדת בדעתה שאין לדחות את האישור שבעקבותיו צריך להתחיל בעבודה. אני מציע לממשלה לבדוק אפשרות של הבאת חוק מסגרת כללי לכנסת, והכנסת תסמין את ועדת הכספים לאשר את ההסכם. ועדת הכספים תוכל להיכנס לפרטי הפרטים של ההסכם ולאשרו, והיא תהיה חייבת לעשות זאת בזמן הפגרא.

י. בדר: מאחר ושה נושא בינלאומי, מוטב להעביר חוק בכנסת. אני מנח שזה יהיה חוק קצר שאליו יצורף הסכם הזכיון. בחוק יהיה סעיף אחד שידבר על האישור וסעיף שני - המסמין את שר האוצר לחתום על ההסכם בשם המדינה. הכנסת איננה יכולה לפתוח בדיון על סעיפי ההסכם. הדיון יכול להיות עקרוני וכללי.

סוכם - הממשלה תשקול את ההצעה בדבר הבאת חוק מסגרת.

היו"ר י. גורי: אתמול דנו בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת סנה. אחד הדברים שהוא ציין משתלב בחוק לעידוד השקעות הון. הוא טען שתי טענות, האחת בדבר ההסכם עם מר אבס, והשניה - בדבר השימוש במטבע חוץ במקום חשבון חסום.

שר האוצר ל. אשכול: בינתיים פרסם עתון חשוב מאמר על נושא זה. אני רוצה להביא לידיעתכם את תוכן המברק שקבלנו מד"ר שנער:

" אבס ובני משפחתו לא היו חברים במפלגה הנאצית כאחד המעטים שמלאו תפקיד חשוב ולא נכנע ללחץ שלטון היטלר. אבס ניהל הדויטשה בנק כאחד מחמשת הבנקים החשובים ולא הבנק הממלכתי. גם יתר טענות סנה חסרות יסוד. שר האוצר לא חתם שום הסכם והטענה בקשר לחברת החשמל מגוחכת. ביקורו נשא אופי פרטי גרידא והוקדש לביקור המקומות הקדושים בירדן ובישראל, דבר שבו היו אבס ואשתו כקתולים אדוקים מעוניינים ביותר. באחת ההרצאות של אבס ב-1958 בלונדון הפריעה קבוצה קומוניסטית מאורגנת וכנראה שטענת סנה היא המשך ישיר של ההסתפק שמקורה בהיותו נציג הקפיטליסטים כביכול. מאז גמר המלחמה הוא אחד הידידים והיועצים הקרובים ביותר של אנאור וממלא היום תפקיד מרכזי בחיים הכלכליים בגרמניה, דבר שלא היה אפשרי לו אחת מטענות סנה היתה נכונה. על יחסו והתנהגותו בענין השילומים ידוע לשר האוצר הכל. "

(שר האוצר תרגם את הדבריהם שאמר במסיבה שנערכה לכבוד מר אבס.)

אני רוצה לדבר בהתאפקות רבה על נושא זה.

י. בדר:

היו"ר י. גורי: הצעה זו הועברה לוועדת הכספים ופתחנו בדיון. הבנתי ששר האוצר מצא לנכון להגיב מייד כדי לא לתת מקום לוורסיות שאינן הולמות את המציאות. אין זה אומר שבעקבות דברי שר האוצר אנו פותחים בוויכוח. שורת ההגיון מחייבת שאת הדיון בהשתתפות שר האוצר נעתיק לישיבה אחרת.

אינני עומד על דיון. לאחר שהצעתי להעביר את השאלה לוועדת הכספים, יש לי זכות לומר כמה מלים.

י. בדר:

לא אגע בענין השילומים או בשאלת המגע עם גרמנים. זוהי בעיה נפרדת שעליה יש חילוקי-דעות ושוני של מעם בין יהודים שונים בארץ. השאלה המוסרית היא: האם מותר ליהודי בכלל, ולשר בפרט, לקיים איזה שהוא מגע, אפילו בענינים עסקיים חשובים, תוך חישובים פוליטיים מתקבלים על הדעת - עם נאצים? אני מבין ששר האוצר נתן תשובה שאסור לקיים מגע כזה. שר האוצר רצה להוכיח שהאדם עליו מדובר איננו נאצי, אבל הוא איננו חולק על המסקנה המוסרית הזו. זוהי מסקנת עקיפיין שאני מסיק.

אשר לאינפורמציה שמסר לנו שר האוצר, היא איננה נראית לי כאינפורמציה נכונה גם לפי העובדות הקונקרטיות והמסמכים שבידי חבר-הכנסת סנה וגם בגלל סיבה פשוטה אחרת. נראה לי ששם זה זכור לי בתור אדם שהיה מטיל את פחדו על כל יהודי גרמניה כי הוא עמד בראש מפעל שעסק בצריציה של מפעלים. יכול להיות שאין זה אותו האיש; אינני יכול להיות בטוח שזכרוני אינו מטעני. מכל מקום, העניין נראה חמור בעיני, ואני מבקש את היו"ר הוועדה לדאוג לכך, שהדיון בהשתתפות חבר-הכנסת סנה יתקיים בהקדם.

היו"ר י. גורי: הדיון בוועדת הכספים נפתח כעבור שבוע ימים.

שר האוצר ל. אשכול: אענה עתה על כמה משאלות חברי הוועדה. ראשית, עלי לבקש מחברי הכנסת בדר וסוזאייב להפנות את שאלתם בדבר אשראי למפעלי תעשייה לנגיד הבנק.

הבטחתי למסור אומדן של הסוכנות על מספרי העליה מחולק לחדשים. הרשימה כוללת 37 אלף עולים לשנה מחולק לחדשים. אני אשאיר את החומר בידי מזכיר הוועדה.

י. בדר: אני מבקש מספרים לחדשי אפריל-מאי ויוני.

שר האוצר ל. אשכול: אברר גם את המספרים האלה.

חבר-הכנסת ספיר שאל: מדוע אין נותנים אשראי לפרדסנים. גם נושא זה איננו כל-כך בסמכותו של שר האוצר, אם כי אינני מתנגד שיפנו שאלות כאלו אלינו. לשר האוצר אין סמכות לומר לנגיד בנק ישראל שיתן אשראי לבנק יש הנהלה בה יושבים אנשי משק וכלכלה, וגם ענף הפרדסנות מיוצג שם. לאחר שנתיים-שלוש טובות, אני תמה על שלפרדסנים אין אפשרות לעבד את הפרדסים מהרווחים שלהם עד ליבול החדש. אינני נכנס לפרטים, אבל כותנה היא לפי שעה בחינת גידול חדש העובר את כל מחלות הילדות. כיצד אפשר לעשות השוואה?

משכורת השופטים

היו"ר י. גורי: רצוני למסור לכם פרטים על מהלך הדיונים בוועדת המשנה על משכורת השופטים. נכנסנו למצב די קשה פי יש בכך אימפליקציות אחדות שאדגיש אותן.

ועדת הכספים של הכנסת הראשונה אמרה, שמשכורתם של שופטי בית המשפט העליון תהיה כמשכורת השרים. לכתחילה נקבע עקרון כזה והוא השפיע למעשה, מבחינת הטיבה והמסובב, על דירוג השופטים בכל החוליות של מערכת השיפוט, גם על משכורת השופטים המחוזיים וגם על משכורתם של שופטי השלום. יתכן שאילו לא היה קשר בין שופטי בית המשפט העליון ומשכורת שרי הממשלה, יתכן שהדירוג של השופטים המחוזיים והשלום היה שונה מזה אשר קבענו. אבל קצת זה נקבע. בכל פעם שוועדת הכספים ניגשה לדון בבעיה, היא עלתה על מוקש. קשר זה הכניס את הוועדה למצב לא כל-כך נוח כי היא לא הייתה כל כך חפזית לכלכל את מדיניותה בעניין.

התחלנו לטפל לאחרונה במשכורת שופטי המדינה. התביעה באה בעקבות שינויים שחלו במשכורתם של חלקים אחרים בין עובדי המדינה. שינויים אלה התבטאו בכמה דברים: א) קודם כל בהעלאת התוספת לספרות מקצועית או מתן תוספת כזו לעובדים להם היא לא ניתנה קודם לכן; ב) בשינוי מבנה הוותק; ג) בתוספת של 125 לירות לחודש. לגבי חלק מהעובדים הוגדרה תוספת זו כתוספת עבור שעות נוספות, ולגבי חלק אחר שאין לרשום להם תוספת שעות הוגדר הדבר כתוספת כוונות. מתוספת זו מנכים מס הכנסה בשעור עד 35%.

בשלושה צינורות אלה שונתה המשכורת של עובדי המדינה, אם כי אין לומר שהוגדלה משכורת היסוד. אחר כך בא ענין הרה-חשבוץ, היינו תזוזה כללית כלפי מעלה. במעגל זה נכנס מספר ניכר של עובדים שמצבם הוטב.

לאחר כל אלה באו השופטים לוועדת הכספים, אשר הוסמכה מטעם הכנסת לטפל במשכורת השופטים, והשמיעו טענותיהם. כאשר נקבעה משכורת השופט בראשיתה, היה שופט שלום מקבל יותר מאשר פקיד בדרגה ב'. לאחר השינויים האלה נוצר פער ושופט שלום לא זו בלבד שהוא מפגר אחרי דרגה 2, אלא שהוא מפגר גם אחר דרגה 3. השופטים מסתייעים בדוגמה של המשפטנים.

כאשר ועדת המשנה נתיישרה על המדוכה הזדקרה בפניה הבעיה של הקשר. נתגבשה דעה שקשר זה מפריע וצריך או לנתק את שופטי בית המשפט העליון משרי המדינה, או לנתק את מערכת השיפוט ממשכורת השרים ולכלול את הדיונין לגוף הענין, ללא קשר. מסתבר ששופטי בית המשפט העליון אינם מוותרים על הקשר, אפילו אם יצטרכו לוותר על תביעותיהם. באופן פורמלי הויתור איננו מחייב את ועדת הכספים, אבל יש גם בחינה לא פורמלית. לא במקרה נקבע הקשר, ולא במקרה קיימנו אותו במשך עשר שנים. כל הניתוק יש בו אימפליקציות לא טובות, ביחוד כשאנו סבורים שכבוד בית המשפט העליון מחייב, ששופטי בית המשפט העליון משכורתם לא תהיה פחותה ממשכורתם של השרים.

התעוררה מחשבה בדבר ניתוק החוליות האחרות משופטי בית-המשפט העליון. השופטים המחוזיים שהופיעו בפנינו אמרו, שאינם רוצים לנתק את הקשר בינם לבין שופטי בית המשפט העליון, אפילו אם יצטרכו להמתין. באו אחר כך שופטי השלום ואמרו: אנו לא רוצים לנתק את הקשר, אבל אנו נאלצים כי איננו יכולים לתכות יותר, וההיה מה שיהיה. יותר מזה. הם אומרים: גם אם תדונו בנפרד ולא תוסיפו לשופטי בית המשפט העליון ולשופטים המחוזיים, לעתיד לבוא נטען שהקשר לא נותק ולא נוצרה חתום שאי-אפשר לגשר בינה. אמרתי להם שבכך הם טועים. אם דנים על חוליה מסוימת בנפרד, אז רק בחוקף החלטה עקרונית שיש לה שני כיוונים: האחד - ששומרים על הקשר בין שופטי בית המשפט העליון ושרי המדינה; והשני - שמנתקים את הקשר בין שופטי בית המשפט העליון ושאר חוליות מערכת השיפוט. אמרתי גם לשופטים המחוזיים, שהעובדה שהם מוכנים להמתין לא קובעת, שוועדת הכספים מתחייבת לעתיד לבוא לשמור על הקשר בבואה לשוב לדון בבעיה.

הענין נסתבך. כדי שוועדת הכספים תוכל להחליט בדבר, היא צריכה להחליט אם היא מקיימת את הקשר או מנתקת אותו, כולו או בחלקו.

במהלך הדיון הועלתה הצעה בדבר מתן מפרעות. חלק מהחברים תמך בהצעה זו, וחלק אחר טען שאין לנו זכות להחליט על מפרעות אלא להמליץ. אין לנו זכות לחייב במשהו את הכנסת הרביעית. אין כל בטחון שהכנסת תסמין את ועדת הכספים לדון בנושא זה.

כרגע אני רוצה שוועדת הכספים תקבל החלטה עקרונית אם לשמור על הקשר אם לאו, אם ללכת בדרך של מפרעות אם לאו.

אני מעדיף ללכת בדרך השניה, של מתן מפרעות. א. הרצפלד:

יש לי טענות כבדות משקל נגד המהלך הזה. היו"ר י. גורי:

אנו נחזור לדון בשאלה.